

O'TKIR HOSHIMOV "DAFTAR HOSHIYASIDAGI BITIKLAR" ASARIDA INSON VA HAYOT FALSAFASI

Ergashova Rayxon O'tkirovna

TISU filologiya tillarni o'qitish (o'zbek tili) kafedra o'qituvchisi.

Abdug'aniyeva Leyla Otajon qizi

TISU pedagogika va ijtimoiy gumanitar fanlar fakulteti filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili) yo'nalishi 2-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.23270661>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'. Hoshimovning "Daftar Hoshiyasidagi bitiklar" asarida ilgari surilgan inson, hayot, axloq, mehr-oqibat, vijdon va oilaviy qadriyatlar haqidagi qarashlar tahlil qilinadi. Yozuvchining qisqa va lo'nda fikirlari orqali katta hayotiy mazmunni ifodalash mahoratiga e'tibor qaratiladi.

Kalit sozlar: O'tkir Hoshimov "Daftar hoshiyasidagi bitiklar", inson, hayot, ma'naviyat, axloq, vijdon, mehr-oqibat, falsafiy, fikr, ona siymosi.

Аннотация. В данной статье анализируются взгляды на человека, жизнь, нравственность, милосердие, совесть и семейные ценности, представленные в произведении О. Хашимова «Записи на полях тетради». Особое внимание уделяется мастерству писателя в выражении глубокого жизненного смысла посредством кратких и лаконичных высказываний.

Ключевые слова: O'tkir Хашимов, «Записи на полях тетради», человек, жизнь, духовность, нравственность, совесть, милосердие, философская мысль, образ матери.

Abstract. This article analyzes the views on human beings, life, morality, compassion, conscience, and family values presented in O. Hoshimov's work "Notes in the Margins of the Notebook." Particular attention is paid to the writer's skill in conveying profound life meanings through concise and succinct reflections.

Keywords: O'tkir Hoshimov, "Notes in the Margins of the Notebook," human being, life, spirituality, morality, conscience, compassion, philosophical thought, the image of the mother.

Kirish: O'zbek adabiyotida inson ruhiyati, uning ichki kechinmalari, va hayotiy muammolarini samimiy tasvirlash bilan ajralib turadigan ijodkorlardan biri O'tkir Hoshimovdir.

Adib o'z asarlarida oddiy inson hayotidagi voqealar orqali katta ma'naviy va axloqiy masalalarni ko'taradi. "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" asari ham yozuvchilar hayot, inson va jamiyat haqidagi kuzatishlari hamda mushohadalarini o'zida mujassam etgan asarlaridan biridir.

Asarning o'ziga xos xususiyati shundaki, unda katta hayotiy mazmun qisqa lo'nda va ta'irchan fikrlar orqali ifodalanadi.

ASOSIY QISM: "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" asarini o'qish jarayonida yozuvchining inson tabiatini chuqur kuzatgani seziladi. Adib inson tashqi ko'rinishdan ko'ra uning ichki dunyosi, vijdoni va ma'naviy qiyofasiga ko'proq e'tibor qaratadi. Shu sababli asardagi ko'plab fikrlar o'quvchini o'z hayoti va xatti-harakatlari haqida o'ylashga undaydi.

Asarda inson va vijdon masalasi muhim o`rinlardan birini egallaydi. Inson hayotida turli vaziyatlar, tanlovlar, va sinovlar uchrashi tabiiy. Bunday paytda uning haqiqiy qiyofasi namoyon bo`ladi. Yozuvchi insonning o`z vijdoni oldidagi mas`uliyatini ma`naviy hayotning muhim mezonlaridan biri sifatida ko`rsatadi.

Asarning yana bir muhim jihat – mehri-oqibat va inson munosabatlari masalisidir. O`. Hoshimov ijodida insonlar o`rtasidagi mehr, hurmat, ota-ona qadri, oilaning muqaddasligi kabi tushunchalar doimo muhim ahamiyatga ega.

Asarning yana bir muhim tomonlaridan biri “hoshiya” tushunchasiga ham e`tibor qaratishimiz kerak deb o`ylayman. Asar nomidagi “hoshiya” oddiy daftar cheti emas. U ramziy jihatdan insonning asosiy hayot yo`lidan chetta qolib ketadigan, lekin aslida katta ma`no kasb etadigan fikrlarni anglatadi, ya`ni yozuvchi katta voqealar markazidan ko`ra insonning ichki kechinmalari, mayda kuzatuvlari va kundalik hayotdagi haqiqatlarga e`tibor beradi.

Yozuvchi yaxshilik va yomonlik masalasiga ham o`ziga xos munosabat bildiradi. Asardagi qisqa bitiklar oddiy hayotiy kuzatishlarning boshlanib, umumiy xulosaga olib keladi.

Yozuvchi O`. Hoshimov o`sha davir muhitini qisqa ammo mazmuni keng ma`nodagi so`zlar bilan ochib bergan. O`sha davirdagi hasad, insonlar bir-birovini sotishi, o`zbek xalqining inoq bo`lmagani, ilimlilarni yo`q qilib, xaliqni savodsiz qilishga, “paxta ishi”, “qo`shib yozish”, tuxmat kabi bir qancha jirkanchliklarni juda ham chiroyli mazmunda yoritib bergan. Bular o`sha davirdagi haqiqatlar bo`lgan, lekin hech kim ularni yoza olmagan. Mustaqillikdan keyin asta – sekinlik bilan har bir yozuvchi haqiqatni yoritgan. Shular ichida O`. Hoshimov barcha jirkanchlik, qallobligi, sharmandaligini qisqacha bayon qilishi bilan mazmunni yoritgan.

Asarni tahlil qilish shuni kursatadiki, “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” faqat qisqa hikmatli fikirlar to`plami emas. Unda inson hayotining turli tomonlari haqidagi chuqur mushohada mavjud.

Asarning yana bir ahamiyatli tomoni – unda fikirlar hayotiyli. Yozuvchi uzoq va murakkab tasvirlarning emas, kundalik hayotda uchraydigan vaziyatlar orqali inson xarakteri va ma`naviy dunyosini ochishga harakat qiladi.

O`. Hoshimov asarni qariyb 40 yil davomida yozganini qayd etgan. Asarning juda ko`plab nashirlari mavjud. Shu jumladan: kutubxna kataloglarida 202 - yilgi “ zukko kitobxon” nashri, boshqa biri 2024 – yilgi “ Nurli dunyo” nashri sifatida qayt etilgan. Asarning markazida “ tabiat, jamiyat, inson” kabi yirik tushunchalar turadi. Bitiklarda insonning tabiatga munosabati, jamiyatdagi xatti-harakatlari va ma`naviy olmi haqida fikr yuritiladi. Qisqa mushohadalar orqali falsafiy xulosalar, kinoya va hayotiy kuzatuvlar jamlangan. Muallifning o`zi ham “ Kuzatuvlarim. O`ylarim...” deb ta`riflaydi.

XULOSA: O`tkir Hoshimov qalamga mansub “ Daftar hoshiyasiagi bitiklar” asari inson va hayot haqidagi falsafiy mushohadalarga boy asarlarning biridir. Asarning qimmatli shundaki, undagi fikirlar faqat ma`lum bir davr yoki vaziyat bilan chegaralanib qolmaydi. Insoniylik, vijdon, mehr kabi masalar har qanday davr uchun muhimdir. Shu sababli “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” o`quvchini nafaqat badiiy asar sifatida o`qishga, balki o`z hayoti va insoniy fazilatlarini haqida mushohada yuritishga ham chorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O`. Hoshimov. “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” - Toshkent, Nurli dunyo – 2024. 4-bet.
2. O`. Hoshimov. “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” - Toshkent, Nurli dunyo – 2024. 6-bet.
3. O`. Hoshimov. “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” - Toshkent, Nurli dunyo – 2024. 113-bet.
4. O`. Hoshimov “Dunyoning ishlaari”- Toshkent, Nurli dunyo. 2022. 7-bet.
5. O`. Hoshimov “Ikki eshik orasi” – Toshkent, Nurli dunyo. 2022. 620-bet.
6. O`. Hoshimov “Daftar hoshiyasidagi bitiklr” – Toshkent, zukko kitobxon, 2021-yil 208-bet.
7. O`. Hoshimov “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” – Toshkent, Nurli dunyo nashri 2024-yil 192-bet.